

ULUSLARARASI SOSYAL ARAŞTIRMALAR DERGİSİ THE JOURNAL OF INTERNATIONAL SOCIAL RESEARCH

Cilt: 12 Sayı: 66 Ekim 2019
www.sosyalarastirmalar.com
Issn: 1307-9581

Volume: 12 Issue: 66 October 2019
www.sosyalarastirmalar.com
Issn: 1307-9581

<http://dx.doi.org/10.17719/jisr.2019.3689>

LİSE ÖĞRENCİLERİNDE BOŞ ZAMAN YÖNETİMİ VE GELECEK BEKLENTİSİ İLİŞKİSİ THE RELATIONSHIP BETWEEN LEISURE MANAGEMENT AND FUTURE EXPECTATIONS IN HIGH SCHOOL STUDENTS

Abdullah ÇUHADAR*
Mehmet DEMİREL**
Yusuf ER***
Emrah SERDAR****

Öz

Çalışmanın amacı lisede öğrenim gören öğrencilerin boş zaman yönetimleri ile gelecek beklentileri arasındaki ilişkinin belirlenmesidir. Bu amaç doğrultusunda çalışmanın örneklem grubunu uygun örnekleme yöntemi kullanılarak seçilmiş olan 590 kız ve 467 erkek olmak üzere toplam 1057 lise öğrencisi oluşturmaktadır. Çalışmada veri toplama aracı olarak; öğrencilerin gelecek beklentilerini belirlemek amacıyla Şimşek (2012) tarafından geliştirilen "Gelecek Beklentisi Ölçeği" ile öğrencilerin boş zaman yönetimlerinin belirlemek amacıyla Wang ve ark., (2011) tarafından geliştirilen, Akgül ve Karaküçük (2015) tarafından Türkçe 'ye uyarlanarak, geçerlilik ve güvenilirliği yapılan "Boş Zaman Yönetimi Ölçeği" kullanılmıştır. Verilerin analizinde, katılımcıların kişisel bilgilerinin dağılımlarını belirlemek için yüzde ve frekans tanımlayıcı istatistik yöntemleri, verilerin normal dağılım gösterip göstermediğini belirlemek için Kolmogorov Smirnov testi yapılmış ve verilerin normal dağılım gösterdiğinin anlaşılması üzerine MANAVO ve korelasyon analizi kullanılmıştır. Çalışmanın bulgularında ise, gelecek beklentisi ölçeğinin "Cinsiyet, Aile Gelir Düzeyi ve İletişim Düzeyi" göre anlamlı farklılık gösterdiği, boş zaman yönetimi ölçeğinde sadece "İletişim Düzeyi" değişkenine göre anlamlı farklılık bulunmuştur. İki ölçek arasında ise, pozitif yönde ve anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Sonuç olarak; katılımcıların gelecek beklentileri ile boş zaman yönetimlerinin bazı değişkenlere göre farklılık gösterdiği ve gelecek beklentilerinin boş zaman yönetimlerini etkilediği sonucuna varılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Lise Öğrencileri, Boş Zaman Yönetimi, Gelecek Beklentisi.

Abstract

The aim of this study is to reveal the relationship between leisure time management and future expectations of high school students. For this purpose, a total of 1057 high school students (590 female and 467 male) were selected using the appropriate sampling method. As data collection tool; "The Future Expectation Scale" developed by Şimşek (2012) was used to determine the future expectations of students and "The Leisure Time Management Scale", which was developed by Wang et al. (2011) and adapted to Turkish by Akgül and Karaküçük (2015) was used to determine the leisure management of students. In the analysis of the data, percentage and frequency descriptive statistical methods were used to determine the distribution of the personal information of the participants, Kolmogorov Smirnov test was used to determine whether the data showed normal distribution, MANAVO and correlation analysis were used upon understanding that the data showed normal distribution. In the findings of the study, it was found that the future expectation scale showed a significant difference according to "Gender, Family Income Level and Communication Level" and a significant difference was found only in the leisure management scale according to the "Communication Level" variable. A positive and significant relationship was found between the two scales. As a result; It was concluded that the future expectations of the participants and leisure time management differed according to some variables and the future expectations affect the leisure time management.

Keywords: High School Students, Leisure Management, Future Expectation.

* Karamanoğlu Mehmet Bey Üniversitesi Rekreasyon Yönetimi.

** Doç. Dr., Necmettin Erbakan Üniversitesi, Turizm Fakültesi.

*** Dr. Öğr. Üyesi, Karamanoğlu Mehmet Bey Üniversitesi, Uygulamalı Bilimler Yüksekokulu.

**** Arş Gör., İstanbul Üniversitesi-Cerrahpaşa, Spor Bilimleri Fakültesi.

1. GİRİŞ

Sürekli değişen ve hızlı bir şekilde gelişen günümüz dünyasında zaman kavramı her geçen gün daha fazla önem kazanmaktadır. Hayatımızın hemen her döneminde bir çok olguda zamanla yarış, zamanın yetmemesi önemli problemler teşkil etmeye başlamıştır. Teknolojik gelişmeler ve makineleşme, insanlara daha çok boş zaman kazandırmıştır. Zaman kavramı tanımlanması en zor olgulardan biridir ve günümüzde özellikle insanların çok fazla üzerinde durdukları bu kavram ile ilgili değişik tanımlar yapılmaktadır (Üstün, 2013). Zaman, olayların ardışıklığını görerek, bireyin zihninde yarattığı ve olayların bundan sonra da içinde olup gideceklerinin düşünüldüğü, başı ve sonu olmayan soyut bir kavramdır (TDK, 1982; Ağduman, 2014). Çağımızda zaman yetersizliği, hemen hemen bütün insanların ortak problemidir. Özellikle profesyonel çalışma hayatında insanlar, sınırlı zamanda birçok işi yapmak durumundadır. Belli bir sürenin sonunda yapılması gerekli işlerin bitirilememiş olması, insanları zamanı değerlendirme konusunda tekrar düşünmeye itmektedir. Bu yüzden günümüzde zaman yönetimi konusu, kişisel gelişim konuları içinde liste başı olmaya devam etmektedir (Erdem ve ark., 2005; Özdemir ve ark., 2015). Sürekli olarak değişen dünyada, insanların fiziksel ve zihinsel özellikleri geçmişten günümüze değişmiştir. Bu gelişen ve değişen dünyada, boş zaman kavramları ve rekreasyon, insanların fiziksel ve zihinsel sağlıklarını koruması için bir yol olmuştur (Demirel ve ark., 2017). Boş zaman, çalışılmayan zaman dilimini içermektedir ve her boş zaman serbest zaman değildir. Rekreasyon, iş dışındaki aktivitelerin boş zaman değerlendirme için uyarlanmasıdır. Boş zaman değerlendirme ve rekreasyon bazen aynı anlamda kullanılmaktadır (O'Sullivan, 1991; Özdiş ve ark., 2007). Çağdaş toplumlarda boş zamanı değerlendirme, bireyin yaşam kalitesini arttıran ve geliştiren en önemli unsurlardan birisi olup, bireyin kendisini keşfetmesine, yenilemesine ve ortaya koyabilmesine katkı sağlamaktadır (Edginton, 2007; Aslan ve Cansever, 2012). Günümüzde varılan düşünce açısından, çalışan insanın çalışma kapasitesi kadar, onun için boş zaman oluşturulması ve bunun en iyi şekilde değerlendirilmesi de büyük önem taşımaktadır. Boş zamanı iyi bir biçimde değerlendirmenin, çalışma verimini arttırması, çalışma düzenini sağlamasındaki yararları yanında; kültürel ilerleme için toplumun yaratıcı, geliştirici enerjisinin ortaya çıkarılması ve çağdaş insanın çalışma hayatının kalıpsallığından kurtularak dilediği gibi yaşaması, istediğini yapması bu yolla kendini bulması ve kendine gelmesi bakımından önem taşımaktadır (Nixon ve Jewett, 1969; Akyüz, 2015). Zaman algısı ve zaman kavramının gelişimi ilk çocukluk yıllarından itibaren gelişmeye başlamakta ve ergenlik yıllarında tamamlanmaktadır (Passig, 2002; Eldeleklioğlu, 2008). Gençlerin boş zamanlarını değerlendirecek yerlerin olmaması onların ruhsal ve bedensel gelişmelerini olumsuz yönde etkileyebilecek ortamlara kaymasına yol açabilir. Kötü ortamda bulunmaları veya yanlış arkadaşlıklar kurmaları sonucunda uyuşturucu ve diğer zararlı maddeleri kullanan, şiddete eğilim duyan, çocuk ve gençlerin sayısı verilere göre her yıl artmaktadır (Büküşoğlu ve Bayturan, 2005). Boş zaman günden güne büyüyüp gelişmektedir. Sadece sosyal refahtan ziyade, gençler için eğitim kadar oyuna duyulan ihtiyaç ve boş zamandan zevk almak amaçlanmaktadır. 21. yüzyıl da yerel parklar, eğlence merkezleri, avmler, sinemalar ve gösteri sporlarındaki gelişmeler, boş zaman değerlendirme alışkanlıklarının yeniden inşa edilmesi sağlamıştır (Güngörmüş, 2007: 14). İnsanların günlük yaşantılarında sergiledikleri davranışlar belirli bir amaca ulaşmaya yöneliktir ve ulaşılmak istenen bu hedefler, bazen anlık ihtiyaçları karşılamaya, bazen kısa bir süre sonra ulaşılmak istenen bir beklentiye, bazen de beş yıl, on yıl gibi uzak bir zamanda gerçekleştirilmek istenen bir hayale yönelik olabilir (Atasoy, 2012: 18; Demirel, v.d., 2016). Gelecek beklentisi bireylerin gelecekle bağlantılı görüş, ilgi ve kaygılarını barındıran bilişsel haritalardır. Kuramsal bir perspektiften bakıldığında, gelecek hakkındaki beklentiler önemlidir, çünkü beklentiler kararların alınmasında en güçlü motivasyonlardır (Nurmi, 1991; Şimşek, 2012). Bir insanın davranışlarını geçmiş yaşantıları kadar gelecekte beklenenleri de belirler (Adler, 1994; Güleri, 1998). Ergenlerin gelecek beklentilerinin içeriği, genellikle, başarıya ilişkin, ilişkisel, varoluşsal, ve deneysel olmak üzere dört başlıkta toplanmaktadır. Başarıya ilişkin beklentiler çoğunlukla, sınıfı geçmek, okulu bitirmek, bir meslek sahibi olmak, unvan ya da mevki sahibi olmaya doğru değişmektedir. İlişkisel beklentiler genellikle, sevgili bulmak bir eş seçmek, aile kurmak, çocuk sahibi olmak olarak örneklendirilmektedir. Varoluşsal beklentiler; daha iyi bir insan olmak, daha yardımsever olmak gibi bireyin kişisel özelliklerini değiştirmeyi ve toplumsal rolünü sorgulamasını tanımlamaktadır. Deneysel beklentiler ise ülke, iş, yaşam biçimi değiştirmek gibi bireyin yaşamsal durumunu tümüyle değiştirmesine ilişkin planlardır (Artar, 2003).

Gelecek beklentisi ve boş zaman yönetimine ilişkin deneysel araştırma sonuçları ve kuramsal açıklamalar neticesinde, lise döneminin gençlerin gelecekteki ve özellikle de meslekle ilgili kararları açısından oldukça önemli olduğunu göstermektedir. Kişiliğin oluşmasında önemli bir yeri olan ergenlik döneminde gençlerin geleceğe yönelik olarak meslek alanlarını, ilgilerini belirlemesi ve boş zamanlarını

verimli bir şekilde kullanmaları oldukça önemlidir. Bu doğrultuda yapılan bu çalışmada lise’de öğrenim görmekte olan öğrencilerin gelecek beklentileri ve boş zaman yönetimlerinin farklı değişkenlere göre incelenmesi amaçlanmıştır.

2. YÖNTEM

Araştırma Modeli: Betimsel tarama modeli bir çalışma niteliğinde olan çalışmada örnekleme yöntemi olarak seçkisiz olmayan örnekleme yöntemlerinden uygun örnekleme yöntemi belirlenmiştir. Bu çalışmada çalışma grubunun seçiminde seçkisiz olmayan, uygun örnekleme yöntemi benimsenmiştir. Büyüköztürk ve ark. (2008), uygun örnekleme yöntemini para ve işgücü kaybını önlemeyi temel amaç edinen bir yöntem olarak tanımlamıştır.

Evren ve Örneklem: Uygun örnekleme yöntemi kullanılarak seçilmiş olan ve örneklem grubunu; 590 kız ve 467 erkek olmak üzere toplam 1057 lise öğrencisi oluşturmaktadır.

Veri Toplama Aracı: Veri toplama aracı olarak çalışmada kişisel bilgi formuna ilave olarak; öğrencilerin gelecek beklentileri için Şimşek (2012) tarafından geliştirilen “Gelecek Beklentisi Ölçeği (GBÖ)” kullanılmıştır. GBÖ, 4 alt boyut (Ekonomik gelecek, sosyal gelecek, eğitsel gelecek, kişisel ve mesleki gelecek) ve 33 maddeden oluşmakta olup 5’li likert tipi bir ölçektir. GBÖ de tersten puanlanan madde bulunmamaktadır. Maddeler “Hiç katılmıyorum”, “Az katılıyorum”, “Orta derecede”, “katılıyorum” ve “tamamen katılıyorum” şeklinde yanıtlanmaktadır. Puanlamada “Hiç katılmıyorum” 1, “Az katılıyorum” 2, “Orta derecede” 3, “katılıyorum” 4 ve “tamamen katılıyorum” yanıtı 5 puan almaktadır. Öğrencilerin boş zaman yönetimlerini ölçmek amacıyla, Wang ve ark., (2011) tarafından geliştirilen, Akgül ve Karaküçük (2015) tarafından Türkçe’ye uyarlanarak, geçerlilik ve güvenilirliği yapılan “Boş Zaman Yönetimi Ölçeği” kullanılmıştır. Ölçek 5’li Likert Tipi olup (1= Tamamen Katılıyorum, 5= Hiç Katılmıyorum) 15 maddeli, Amaç Belirleme ve Yöntem, Boş Zaman Tutumu, Programlama ve Değerlendirme olarak isimlendirilen dört alt boyut içermektedir. 1.2.3.6.7. ve 8. Sorular Amaç Belirleme ve Yöntemi alt boyutuna ilişkin, 10.11.ve 12. Sorular Boş Zaman Tutumuna ilişkin, 13.14. ve 15. Sorular Programlama alt boyutuna ilişkin ve 4.5.ve 9.sorular değerlendirme alt boyutuna ilişkin sorulardan oluşmaktadır.

Verilerin Toplanması ve Analizi: Çalışmada elde edilen verilerin analizinde katılımcıların kişisel bilgilerinin dağılımlarını belirlemek için yüzde ve frekans yöntemleri, verilerin normal dağılım gösterip göstermediğini belirlemek için Kolmogorov Smirnov testi yapılmış ve verilerin parametrik test koşullarına uygun olduğu anlaşıldıktan sonra MANOVA ve Korelasyon analizi yöntemleri kullanılmıştır.

3. BULGULAR

Tablo 1. Katılımcıların Demografik Bilgileri

Değişkenler		f	%
Cinsiyet	Kız	590	55.8
	Erkek	467	44.2
	Toplam	1057	100
Gelir Düzeyi	Düşük	155	14.7
	Orta	823	77.9
	Yüksek	79	7.5
	Toplam	1057	100
Derslerinizde Kendinizi Başarılı Buluyormusunuz?	Evet	577	54.6
	Hayır	480	45.4
	Toplam	1057	100
Aileniz ve arkadaşlarınız ile iletişim düzeyiniz nedir?	Çok Düşük	32	3,0
	Düşük	28	2,6
	Kısmen	206	19,5
	Yüksek	539	51,0
	Çok Yüksek	252	23,8
Toplam	1057	100	

Tablo 1’ de görüldüğü gibi, araştırma kapsamında yer alan katılımcıların, %55.8’inin kız öğrenci olduğu, %77.9’ unun “orta” gelir düzeyinde olduğu, %54.6’sının derslerinde kendini başarılı olarak gördüğü ve %51’inin ailesi ve arkadaşlarıyla iletişim düzeylerini “yüksek” olarak ifade ettiği belirlenmiştir.

Tablo 2: Katılımcıların Cinsiyetlerine Göre Ölçek Puanlarının Dağılımı

	Kadın (N=590)		Erkek (N=467)		sd	F	p
	Ort.	Ss	Ort.	Ss			
Gelecek Beklentisi Ölçeği	3,10	0,54	3,25	0,83	1-1055	10,846	.000*
Ekonomik Gelecek	2,73	0,95	2,91	0,98	1-1055	8,642	.003*
Sosyal Gelecek	2,43	0,85	2,77	0,89	1-1055	3,464	.000*
Eğitsel Gelecek	2,95	0,01	3,09	0,99	1-1055	4,798	.029*
Kişisel ve Mesleki Gelecek	3,54	0,91	3,63	0,89	1-1055	2,191	.139
Boş Zaman Yönetimi Ölçeği	3,24	0,74	3,30	0,73	1-1055	5,637	.073
Amaç Belirleme ve Yöntem	3,05	0,80	2,96	0,87	1-1055	2,975	.085
Boş Zaman Tutumu	3,65	0,97	3,64	0,20	1-1055	2,024	.878
Programlama	3,17	0,98	3,21	0,97	1-1055	.960	.483
Değerlendirme	2,83	0,84	2,78	0,98	1-1055	1,577	.437

Tablo 2’de katılımcıların cinsiyetlerine göre ölçek puanlarının dağılımı verilmiştir. Analiz sonuçlarına göre; cinsiyetlerine göre katılımcıların gelecek beklentisi ve boş zaman yönetimleri üzerindeki temel etkisinin anlamlı olduğu tespit edilmiştir [$\lambda=0.947$, $F_{(8,1048)}=7.274$, $p<0.05$]. Faktör düzeyinde ise; “Ekonomik Gelecek”, “Sosyal Gelecek” ve “Eğitsel Gelecek” alt boyutlarında erkek katılımcıların ortalama puanları kadınların ortalama puanlardan daha yüksektir.

Tablo 3: Katılımcıların Aile Gelir Düzeylerine Göre Ölçek Puanlarının Dağılımı

	Düşük (N=155)		Orta (N=823)		Yüksek (N=79)		sd	F	p
	Ort.	Ss	Ort.	Ss	Ort.	Ss			
Gelecek Beklentisi Ölçeği	3,08	0,87	3,24	0,83	3,30	0,63	2-1054	3,746	.045*
Ekonomik Gelecek	2,78	0,98	2,79	0,95	3,07	0,50	2-1054	3,166	.043*
Sosyal Gelecek	2,58	0,91	2,55	0,87	2,88	0,92	2-1054	3,869	.021*
Eğitsel Gelecek	2,96	0,96	3,02	0,67	3,07	0,78	2-1054	.318	.728
Kişisel ve Mesleki Gelecek	3,45	0,97	3,60	0,89	3,73	0,93	2-1054	2,925	.054
Boş Zaman Yönetimi	3,00	0,74	3,17	0,73	3,24	0,73	2-1054	2,736	.078
Amaç Belirleme ve Yöntem	3,08	0,85	2,99	0,81	3,03	0,99	2-1054	.730	.402
Boş Zaman Tutumu	3,53	0,56	3,66	0,98	3,74	0,78	2-1054	1,504	.223
Programlama	3,13	0,07	3,21	0,98	3,06	0,12	2-1054	.960	.383
Değerlendirme	2,83	0,95	2,79	0,88	2,97	0,33	2-1054	1,577	.207

Tablo 3’te katılımcıların aile gelirlerine göre ölçek puanlarının dağılımı verilmiştir. Analiz sonuçlarına göre; cinsiyetlerine göre katılımcıların gelecek beklentisi ve boş zaman yönetimleri üzerindeki temel etkisinin anlamlı olduğu tespit edilmiştir [$\lambda=0.973$, $F_{(16,2094)}=1.800$, $p<0.05$]. Faktör düzeyinde ise; “Ekonomik Gelecek” ve “Sosyal Gelecek” alt boyutlarında aile geliri yüksek olan katılımcıların ortalama puanları diğer katılımcıların ortalama puanlardan daha yüksektir.

Tablo 4: Katılımcıların İletişim Düzeylerine Göre Ölçek Puanlarının Dağılımı

		N	Ort.	S.s.	Sd	F	p
Gelecek Beklentisi Ölçeği	Çok Düşük	32	3,89	0,32	4-1052	5,3847	.050*
	Düşük	28	2,38	0,87	4-1052		
	Kısmen	206	2,89	0,56	4-1052		
	Yüksek	539	2,74	0,37	4-1052		
	Çok Yüksek	252	2,67	0,37	4-1052		
Ekonomik Gelecek	Çok Düşük	32	2,58	1,12	4-1052	5,692	.000*
	Düşük	28	3,10	1,17	4-1052		
	Kısmen	206	2,67	0,90	4-1052		
	Yüksek	539	2,76	0,93	4-1052		
	Çok Yüksek	252	3,03	0,02	4-1052		
Sosyal Gelecek	Çok Düşük	32	2,49	0,86	4-1052	2,037	

	Düşük	28	2,43	1,06	4-1052		
	Kısmen	206	2,49	0,84	4-1052		
	Yüksek	539	2,57	0,87	4-1052		
	Çok Yüksek	252	2,70	0,93	4-1052		
Eğitsel Gelecek	Çok Düşük	32	2,56	1,01	4-1052	4.100	.003*
	Düşük	28	2,96	1,23	4-1052		
	Kısmen	206	2,85	1,00	4-1052		
	Yüksek	539	3,04	0,97	4-1052		
Kişisel Mesleki Gelecek	Çok Yüksek	252	3,14	1,02	4-1052	11.426	.000*
	Çok Düşük	32	2,87	1,09	4-1052		
	Düşük	28	3,64	0,96	4-1052		
	Kısmen	206	3,36	0,92	4-1052		
Boş Zaman Yönetimi Ölçeği	Yüksek	539	3,63	0,86	4-1052	4.387	.032*
	Çok Yüksek	252	3,77	0,88	4-1052		
	Çok Düşük	32	3,00	0,86	4-1052		
	Düşük	28	3,27	0,73	4-1052		
Amaç Belirleme ve Yöntem	Kısmen	206	3,19	0,22	4-1052	8.535	.000*
	Yüksek	539	3,27	0,47	4-1052		
	Çok Yüksek	252	2,87	0,75	4-1052		
	Çok Düşük	32	2,58	0,94	4-1052		
Boş Zaman Tutum	Düşük	28	2,45	0,83	4-1052	3.466	.008*
	Kısmen	206	3,50	1,01	4-1052		
	Yüksek	539	3,67	0,93	4-1052		
	Çok Yüksek	252	3,79	1,03	4-1052		
Programlama	Çok Düşük	32	3,26	1,03	4-1052	1.572	.180
	Düşük	28	3,10	1,21	4-1052		
	Kısmen	206	3,06	0,98	4-1052		
	Yüksek	539	3,25	0,98	4-1052		
Değerlendirme	Çok Yüksek	252	3,14	0,00	4-1052	6.120	.000*
	Çok Düşük	32	2,27	1,01	4-1052		
	Düşük	28	2,34	0,86	4-1052		
	Kısmen	206	2,75	0,84	4-1052		
	Yüksek	539	2,83	0,87	4-1052		
	Çok Yüksek	252	2,92	0,98	4-1052		

Tablo 4'te katılımcıların iletişim düzeylerine göre ölçek puanlarının dağılımı verilmiştir. Analiz sonuçlarına göre; cinsiyetlerine göre katılımcıların gelecek beklentisi ve boş zaman yönetimleri üzerindeki temel etkisinin anlamlı olduğu tespit edilmiştir [$\lambda=0.901$, $F_{(32,3855)}=3.436$, $p<0.05$]. Faktör düzeyinde ise; "Ekonomik Gelecek", "Eğitsel Gelecek", "Kişisel Mesleki Gelecek", "Amaç Belirleme ve Yöntem", "Boş Zaman Tutum" ve "Değerlendirme" alt boyutlarında anlamlı farklılık bulunmuştur.

Tablo 5: Katılımcıların Ders Başarılarına Göre Ölçek Puanlarının Dağılımı

	Evet (N=577)		Hayır (N=480)		sd	F	p
	Ort.	Ss	Ort.	Ss			
Gelecek Beklentisi Ölçeği	3,58	0,59	3,47	0,67	1-1055	6,542	.000*
Ekonomik Gelecek	2,97	0,92	2,61	0,99	1-1055	3,836	.000*
Sosyal Gelecek	2,71	0,85	2,42	0,90	1-1055	1,790	.000*
Eğitsel Gelecek	3,16	0,96	2,84	1,03	1-1055	4,592	.000*
Kişisel ve Mesleki Gelecek	3,70	0,80	3,46	0,92	1-1055	,911	.000*

Boş Zaman Yönetimi Ölçeği	3,38	0,82	3,41	0,95	1-1055	4,658	.000*
Amaç Belirleme ve Yöntem	3,17	0,79	2,81	0,85	1-1055	3,621	.000*
Boş Zaman Tutumu	3,62	0,95	3,59	1,04	1-1055	2,575	.264
Programlama	3,30	0,97	3,04	1,00	1-1055	.842	.000*
Değerlendirme	2,92	0,90	2,67	0,89	1-1055	.609	.000*

Tablo 5'te katılımcıların ders başarılarına göre ölçek puanlarının dağılımı verilmiştir. Analiz sonuçlarına göre; ders başarılarına göre katılımcıların gelecek beklentisi ve boş zaman yönetimleri üzerindeki temel etkisinin anlamlı olduğu tespit edilmiştir [$\lambda=0.917$, $F_{(8,1048)}=11.900$, $p<0.05$]. Faktör düzeyinde baktığımızda ise; "Boş Zaman Tutum", alt boyutu hariç diğer tüm alt boyutlarda anlamlı farklılık tespit edilmiştir ($p<0.05$). Anlamlı farklılığın tespit edildiği tüm alt boyutlarda derslerinde başarılı olan katılımcıların ortalama puanları diğer katılımcılara oranla daha yüksektir.

Tablo 6. Gelecek Beklentileri ile Boş Zaman Yönetimine İlişkin Korelasyon Tablosu

		GBÖ 1	GBÖ 2	GBÖ 3	GBÖ 4	BZYÖ 1	BZYÖ 2	BZYÖ 3	BZYÖ 4
Ekonomik Gelecek (GBÖ 1)	R	1							
	p								
	N	1057							
Sosyal Gelecek (GBÖ 2)	R	,619**	1						
	p	,000							
	N	1057	1057						
Eğitsel Gelecek (GBÖ 3)	R	,542**	,597**	1					
	p	,000	,000						
	N	1057	1057	1057					
Kişisel Mesleki Gelecek (GBÖ 4)	R	,325**	,231**	,420**	1				
	p	,000	,000	,000					
	N	1057	1057	1057	1057				
Amaç Belirleme ve Yöntem (BZYÖ 1)	R	,214**	,215**	,224**	,216**	1			
	p	,000	,000	,000	,000				
	N	1057	1057	1057	1057	1057			
Boş Zaman Tutum (BZYÖ 2)	R	,028	,024	,084**	,163**	,181**	1		
	p	,358	,441	,006	,000	,000			
	N	1057	1057	1057	1057	1057	1057		
Programlama (BZYÖ 3)	R	,080**	,075*	,011	,117**	,106**	-,116**	1	
	p	,009	,014	,717	,000	,001	,000		
	N	1057	1057	1057	1057	1057	1057	1057	
Değerlendirme (BZYÖ 4)	R	,200**	,213**	,193**	,147**	,645**	,198**	,034	1
	p	,000	,000	,000	,000	,000	,000	,266	
	N	1057	1057	1057	1057	1057	1057	1057	1057

Tablo 6'da Gelecek beklentisi ölçeği ile boş zaman yönetimi arasında yapılan korelasyon analiz sonuçları verilmiştir. Analiz sonuçlarına göre iki ölçek arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki olduğu sonucuna varılmıştır.

4. TARTIŞMA VE SONUÇ

Bu araştırmanın amacı lise öğrencilerinin gelecek beklentisi ve boş zaman yönetim düzeyleri alt boyutlarında; cinsiyet, aile gelir düzeyi, iletişim düzeyi ve ders başarıları değişkenlerine göre değişiklik gösterip göstermediğini incelemektir.

Araştırmada katılımcıların cinsiyet değişkenine göre ele alındığı zaman öğrencilerin gelecek beklentisi alt boyutlarında erkek katılımcılar lehine anlamlı farklılık gösterirken ($p<0.05$), öğrencilerin boş zaman yönetimi alt boyutlarında cinsiyete göre anlamlı farklılık göstermediği tespit edilmiştir ($p>0.05$). Erkek öğrencilerin gelecek beklentisi alt boyutunda kız öğrencilere göre farklılık göstermesinin nedeni olarak toplumsal yaşam ve sorumluluk düzeylerinin farklı olması gösterilebilir. Tuncer (2011), meslek yüksek okulunda öğrenim gören öğrencilerin gelecek beklentilerinin cinsiyet değişkenine göre kadın öğrencilerin lehine anlamlı farklılık gösterdiğini tespit etmiştir. Coşkun (2007)'un ve Tümkaya ve ark. (2011)'in lise öğrencileri ile yaptıkları çalışmalarda ise cinsiyet ile gelecek beklentisi arasında anlamlı bir fark

bulunmamıştır. Sugötüren ve ark. (2011), üniversite öğrencileri ile yaptıkları çalışmada cinsiyet değişkenine göre zaman yönetiminin kadınlar öğrenciler lehine farklılık gösterdiğini rapor etmiştir. Ortaya çıkan bu sonuçlar çalışmamız ile benzerlik göstermemektedir.

Katılımcıların aile gelir düzeyleri ile gelecek beklentisi arasında ki ilişki incelendiği zaman ekonomik ve sosyal gelecek alt boyutlarında orta ve yüksek gelir düzeyine sahip katılımcılardan kaynaklı anlamlı farklılık olduğu tespit edilmiştir ($p < 0.05$). Araştırmaya katılan öğrencilerin aile gelir düzeyleri ile boş zaman yönetimleri arasında ki ilişki incelendiği zaman ise katılımcıların aile gelir düzeylerine göre boş zaman yönetimi alt boyutlarında anlamlı farklılık göstermediği belirlenmiştir ($p > 0.05$). Özekes (2011), ergenlerle yaptığı çalışmada aile gelir düzeyinin boş zaman aktivitelerinin biçimi üzerinde anlamlı derece de farklılık gösterdiğini tespit etmiştir. Kuruç ve Bayar (1989), sosyo-ekonomik düzeyin bazı uyum alanları ve uyum yöntemleri üzerinde etkili olduğunu belirtmişlerdir (Dalkılıç, 2011).

Araştırmaya katılan lise öğrencilerinin iletişim düzeyleri ile gelecek beklentisi arasında ilişki incelendiği zaman, ekonomik gelecek, eğitsel gelecek, kişisel ve mesleki gelecek alt boyutlarında anlamlı farklılık olduğu tespit edilmiştir ($p < 0.05$). Katılımcıların iletişim düzeyleri ile boş zaman yönetimleri arasındaki ilişki incelendiği zaman amaç belirleme ve yöntem, değerlendirme ve boş zaman tutum alt boyutlarında anlamlı farklılık olduğu belirlenmiştir ($p < 0.05$). Gelecek beklentisi ve boş zaman yönetimleri alt boyutlarında oluşan bu anlamlı farklılığın iletişim düzeyi çok düşük, düşük olanlar ile çok yüksek iletişim düzeyine sahip öğrenciler arasında olduğu belirlenmiştir.

Araştırmaya katılan öğrencilerin ders başarıları değişkenine göre incelendiği zaman gelecek beklentisi alt boyutlarında anlamlı düzeyde farklılık olduğu anlaşılmaktadır ($p < 0.05$). Literatürde yer alan benzer çalışma bulguları değerlendirildiği zaman Şimşek (2012) tarafından yapılan araştırmada lise öğrencilerinin gelecekte eğitim olanaklarının daha iyi olacağı, gelecekte ailelerin eğitim sürecine daha etkin katılacağı ve daha iyi öğretmenler yetişeceğine ilişkin maddelerde daha yüksek beklenti içinde oldukları görülmüştür. Boş zaman yönetimi alt boyutlarında ise amaç belirleme ve yöntem, programlama, değerlendirme alt boyutlarında anlamlı farklılık vardır ($p < 0.05$). Gelecek beklentisi ve boş zaman yönetimi alt boyutlarında oluşan anlamlı farklılığın derslerinde kendilerini başarılı bulanlar öğrenciler lehine olduğu tespit edilmiştir. Tektaş ve Tektaş (2010), üniversite öğrencileri ile yaptıkları çalışmada ders notları yüksek olan öğrencilerin zaman yönetimi puanlarının anlamlı düzeyde farklılık gösterdiğini belirtmiştir. Ayrıca yapılan korelasyon analizi ile gelecek beklentisi ve boş zaman yönetimi alt boyutlarında hem .01 hem de .05 anlamlılık düzeyinde pozitif yönde anlamlı bir ilişki olduğu belirlenmiştir. Bu ilişki boş zaman yönetiminin gelecek zaman beklentisinde etkili bir role sahiptir ve boş zaman yönetiminin tipik rekreasyonel faaliyetler ile yapılması gelecek zaman beklentisini olumlu anlamda etkileyebilmektedir.

Sonuç olarak kişiliğin şekillenmesinde önemli bir yeri olan ergenlik döneminde hayata atılmaya hazırlanan lise öğrencilerinin gelecekle ilgili çalışmalar önemlidir. Bu doğrultuda sonuçların farklı yaş grupları ile farklı bölgelere genellenmesi uygun değildir. Bu nedenle konuya ilişkin çalışmaların farklı yaş kategorilerine uygulanması gençlerle ilgili olarak daha ayrıntılı veriler elde edilmesine ve alanyazınına önemli katkılar sağlayacaktır.

KAYNAKÇA

- Adler A. (1994). İnsan Tabiatını Tanım., Çev. Ayda Yörükcan, Ankara: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.
- Ağduman, F. (2014). *Üniversite Öğrencilerinin Boş Zaman Motivasyon Ve Tatminlerinin İncelenmesi*. Doctoral dissertation.
- Akgül B. M., Karaküçük, S. (2015) Boş Zaman Yönetimi Ölçeği (Geçerli/Güvenirlilik Çalışması). *International Journal Of Human Science*, 12, (2), 1867-1880.
- Akyüz, H. (2015). Beden Eğitimi Ve Spor Yüksekokulu Bölümünde Öğrenim Gören Üniversite Öğrencilerinin Boş Zaman Faaliyetlerini Değerlendirilme Biçimlerinin İncelenmesi. *International Journal of Science Culture and Sport*, 3 (Special Issue 3), 301-316.
- Artar, M. (2003). Depremi yaşayan ergenlerin gelecek beklentilerinin içeriği. *Kriz Dergisi*, 11(3), 21-27.
- Aslan, N., & Cansever, B. A. (2012). Ergenlerin boş zaman değerlendirme algısı. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 42(42).
- Atasoy S. (2012). *Farklı yaş gruplarının merkezi sınavlara hazırlanma sürecindeki durumluk kaygı düzeyleri ve gelecek zaman perspektiflerinin karşılaştırılması*. Maltepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi.
- Büküşoğlu, N. ve Bayturan, A.F., (2005). Serbest Zaman Etkinliklerinin Gençlerin PsikoSosyal Durumlarına İlişkin Algısı Üzerindeki Rolü. *Ege Tıp Dergisi*, Cilt: 44, Sayı: 3, Sayfa: 173-177.
- Büyükoztürk, Ş., Çakmak, K., E., Akgün, E., Ö., Karadeniz, Ş., Demirci, F. (2008). *Bilimsel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Pegem Akademi.
- Coşkun Y. (2007). Ortaöğretim Öğrencilerinin Umutsuzluk Durumları ve Aile İşlevselliği İlişkisinin Bazı Değişkenlere göre İncelenmesi. *Eğitim Bilimleri Dergisi*, 26(26): 11-26.
- Dalkılıç, M. (2011). *İlköğretim Öğrencilerinin Sportif Faaliyetlere Katılım Düzeyi Ve İletişim Becerileri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi*. Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Spor Öğretmenliği Ana Bilim Dalı.
- Demirel, M., Demirel, D. H., & Serdar, E. (2017). Constraints and perceived freedom levels in the leisure of university students. *Journal of Human Sciences*, 14(1), 789-795.
- Demirel, M., Işık, U., Demirel, D. H., Üstün, Ü. D., & Gümüşgöl, O. (2016). Gelecek Zaman Algısı: Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu Öğrencilerine Yönelik Bir Çalışma. *İstanbul Üniversitesi Spor Bilimleri Dergisi*, 6(1), 10-20.
- Eldeleklioglu, J. (2008). Investigation of adolescents' time-management skills in terms of anxiety, age and gender variables. *Elementary Education Online*, 7(3), 656-663.

- Erdem, R., Pirinçci, E. ve Dikmetaş, E. (2005). Üniversite Öğrencilerinin Zaman Yönetimi Davranışları ve Bu Davranışların Akademik Başarı İle İlişkisi. *Manas Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 14, s.167-177.
- Güleri, M. (1998). Üniversiteli Ve İşçi Gençliğin Gelecek Beklentileri Ve Kötümserlik-İyimserlik Düzeyleri. *Kriz Dergisi*, 6(1).
- Güngörmüş, H. A. (2007). Özel Sağlık-Spor Merkezlerinden Hizmet Alan Bireyleri Rekreasyonel Egzersize Güdüleyen Faktörler. Ankara: Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, s. 14.
- Koruç, Z., & Bayar, P. (1989). *Sporun kişilik üzerine etkileri araştırma raporu*. Ankara: Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü, SESAM.
- Nixon, E.J. and Jewett, E.A., (1969). An Introduction to Physical Education. Toronto.
- Nurmi, J. E. (1991). How do adolescents see their future? A review of the development of futureorientation and planning. *Developmental Review*, 2, 1-59.
- O'Sullivan, E. (1991). *Marketing For Parks, Recreation and Leisure*. State College, Chelsea: Venture Publishing,
- Özdemir, S., Utkun, E., & Yeşil, E. (2015). Meslek yüksekokulu öğrencilerinin zaman yönetimi becerileri: Pamukkale Üniversitesi örneği.
- Özdilek, Ç., Demirel, M., & Harmandar, D. (2007). Dumlupınar ve Sakarya üniversitelerinde öğrenim gören Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu öğrencilerinin boş zaman etkinliklerine katılım nedenleri ve düzeylerinin karşılaştırılması. *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*, 4(2), 1-13.
- Özekes, M. (2011). Ergenlik Döneminde Boş Zaman Aktivitelerinin İncelenmesi. *Ege Eğitim Dergisi*, 12(1), 1-21.
- Passig, D. (2005). Future -time-span as a cognitive skill in future studies. *Futures Research Quarterly*, 19(4), 27-47.
- Sugötüren, M., Ballı, Ö. M., & Gökçe, H. (2011). Spor Bilimleri Ve Teknolojisi Yüksekokulunda Öğrenim Gören Öğrencilerin Zaman Yönetimi Davranışları. *Sportmetre Beden Eğitimi Ve Spor Bilimleri Dergisi*, 9(3), 91-96.
- Şimşek, H. (2012). Future expectations of high school students in southeastern Turkey: Factors behind future expectations. *Journal of Theoretical Educational Science*, 5(1), 90-109.
- Tektaş, M., & Tektaş, N. (2010). Meslek yüksekokulu öğrencilerinin zaman yönetimi ve akademik başarıları arasındaki ilişki. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (23), 221-229.
- Tuncer, M. (2011). Ergen Gelecek Beklentileri Ölçeğinin Türkçeye Uyarlanması. *Electronic Turkish Studies*, 3(6), syf: 942.
- Tümkiye S., Çelik M., Aybek B. (2011). Lise Öğrencilerinde Boyun Eğici Davranışlar, Otomatik Düşünceler, Umutsuzluk ve Yaşam Doyumunun İncelenmesi. *Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 20(2):77-94.
- Türk Dil Kurumu (1982). *Türkçe Sözlük*. Ankara: TDK Yayını.
- Üstün ÜD. (2013). *Beden eğitimi ve spor yüksekokulu öğrencilerini rekreatif faaliyetlere katılmaya motive eden faktörlerin araştırılması*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Dumlupınar Üniversitesi. Sağlık Bilimleri Enstitüsü.
- Wang W.C., Kao C.H., Huan T. C, Wu C.C. (2011). Free Time Management Contributes to Better Quality of Life: A Study of Undergraduate Students in Taiwan. *Journal of Happiness Studies*, 12(4): 561-573.